

از جمله شروط رأی‌دهندگان در انتخابات عمومی و سراسری تمامی کشورهای جهان تعیین «حداقل سن رأی‌دهنده» است که به لحاظ تأثیرگذاری فراگیری آن در جامعه این شرط از حساسیت خاصی برخوردار شده است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل رویکرد انقلابی، حداقل سن رأی‌دهندگان تا حد ممکن تقلیل یافت، به نحوی که تقریباً هیچ کشوری تا آن زمان چنین حداقلی را برای انتخابات عمومی و سراسری برنگزیده بود. این وضعیت برای جمهوری اسلامی ایران تا پیش از دی ماه ۱۳۸۵ ادامه داشت. در واقع حداقل سن رأی‌دهندگان ۱۵ سال تمام بود و پس از این تاریخ به ۱۸ سال تمام افزایش یافت.

از تاریخ مذکور تاکنون شاهد آن هستیم که لویحی به‌ویژه در آستانه انتخابات به مجلس محترم تقدیم شده که خواستار کاهش سن رأی‌دهندگان است. اما هیچ‌گاه شأنی برای تصویب نداشته‌اند. لایحه حاضر نیز بدون آنکه ادله خاصی برای تغییر در بند مذکور داشته باشد ارائه شده است.

در ابتدا حداقل سن رأی‌دهندگان را قانون انتخابات مصوب شورای انقلاب، ۱۶ سال تمام معین کرد. این اولین گام برای شرط سنی رأی‌دهندگان بود، مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۶۰ این سن را به ۱۵ سال تمام تقلیل داد. با وجود این پس از گذشت ۱۸ سال در سال ۱۳۷۸ سن رأی‌دهنده مجدداً به ۱۶ سال افزایش یافت، اما دیری نپایید (۲۵ آبان ۱۳۷۹) که به ۱۵ سال تمام بازگشت.

سرانجام در ۱۳۸۵/۱۰/۱۲ حداقل سن رأی‌دهندگان ایرانی برای حضور در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی که تقریباً مهمترین و پرشورترین انتخابات هستند، ۱۸ سال تمام معین شد. این اولین باری بود که سن رأی‌دهندگان ایرانی به میانگین و استاندارد جهانی رسید. پس از آن و کمتر از چهار ماه لایحه اصلاح بند «۲» اصلاحی ماده (۲۷) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۸۵ تقدیم مجلس شورای اسلامی شد، اما رأی نیاورد و تصویب نشد.

تلاش برای اصلاح بند مذکور به‌طور غیررسمی در دستگاه‌های دولتی ادامه یافت تا آنکه در نهایت سال ۱۳۸۸ لایحه اصلاح بند «۲» اصلاحی ماده (۳۶) قانون انتخابات ریاست جمهوری ایران مصوب ۱۳۸۵ با دو فوریت تقدیم مجلس محترم شد.

مجلس شورای اسلامی دو فوریت آن را رد کرد و لایحه به‌طور عادی در دستور کار قرار گرفت. بدین ترتیب کمیسیون شوراها و امور داخلی ارزیابی لایحه را در جلسه مورخ ۱۳۸۸/۵/۱۱ در دستور کار خود قرار داد و اعضای آن پس از جمع‌بندی، رأی منفی به آن دادند.

. شرایط و دلایل تعیین حداقل سن رأی‌دهندگان به ۱۸ سال تمام به قوت خود باقی و تغییری در آن حاصل نشده است.
. در میان ۱۴۴ کشور مورد مطالعه در ۱۲۲ کشور حداقل سن رأی‌دهندگان ۱۸ سال تمام است و در ۲۲ کشور باقی‌مانده به استثنای دو کشور برزیل و کوبا که سن ۱۶ سال را برگزیده‌اند حداقل سن رأی‌دهندگان بیش از ۱۷ سال تمام است.
. میانگین سن رأی دادن در دو قاره آسیا و آفریقا ۱۹/۱ سال و در قاره‌های اروپا ۱۸/۲۵ و آمریکا ۱۸/۵ سال است.
. مطالعه حداقل سن رأی‌دهندگان در دو گروه کشورهای توسعه‌یافته و کمتر توسعه‌یافته نشان می‌دهد تعیین این حداقل با میزان توسعه‌یافتگی نسبت مستقیم داشته و هرچه کشور توسعه‌یافته‌تر باشد سن رأی‌دهنده در آن نیز افزایش می‌یابد در این میان ژاپن بالاترین سطح قرار داشته و برای رأی‌دهندگان خود ۲۵ سال تمام را حداقل سن رأی دادن قرار داده است.
. تصویب این لایحه تنها موجب افزایش عددی مشارکت انتخابات است و بر نرخ مشارکت که معیار سنجش اصلی انتخابات است بی‌تأثیر می‌باشد.

. مستقیم‌ترین و عمده‌ترین تأثیر تصویب لایحه حاضر ورود قشر عظیمی از معلمان و دانش‌آموزان در دوره متوسطه به عرصه سیاسی کاری و سیاست‌زدگی اجتماعی در جامعه است که در واقع آموزش و پرورش کشور را از رسالت اصلی خود که همانا تعلیم و تربیت است بازخواهد داشت.

. نهادهای بین‌المللی و ملی همانند کنوانسیون حقوق کودک که جمهوری اسلامی ایران نیز آن را امضا کرده، سازمان ملی جوانان و سازمان قضایی کشور و قوانین و مقررات از جمله قانون مدنی و قانون آیین دادرسی کیفری، فرد ۱۵ ساله را کودک و یا حداکثر نوجوانان و نه جوان دانسته‌اند و در عرف نیز به فرد ۱۵ ساله نوجوان اطلاق می‌گردد.

. فرد ۱۵ ساله که به‌تازگی بلوغ جسمی و فیزیکی خود را آغاز کرده و تحت تأثیر تغییرات هورمونی و فیزیولوژیک قرار دارد و نیز از مشارکت حداقلی در حوزه‌های اقتصادی و مدنی به دلیل موانع و محدودیت‌های قانونی محروم است چگونه می‌تواند مشارکت سیاسی کیفی و عقلایی از خود نشان دهد و در واقع آیا اعطای حقوق سیاسی به فردی که حقوق پیش‌گفته آن معطل مانده با تناقض روبه‌رو خواهد شد.

. مراکز دولتی ایران از جمله دفاتر اسناد رسمی، بانک، دستگاه‌های قوه مجریه، نظام وظیفه و ... با استناد به ماده واحده شروط متعاملین، سن رشد را ۱۸ سال تمام می‌دانند و در واقع فرد برای دریافت گواهینامه رانندگی، ورود به خدمت وظیفه، اشتغال به‌کار در دستگاه‌های دولتی، دریافت گذرنامه، افتتاح یا بهره‌برداری از حساب بانکی باید ۱۸ سال تمام داشته باشد.
. سن بلوغ با سن رشد به تغییر قرآن کریم متفاوت است (سوره نساء آیه ۶) و برخی مسئولیت‌ها منوط به رسیدن به سن رشد است.

. مشارکت در انتخابات سراسری و عمومی رویکردی کیفی یافته درحالی‌که لایحه حاضر تنها به کمی‌گرایی توجه دارد.

با عنایت به میانگین سنی رأی‌دهندگان در جهان، رویکرد سازمان‌های بین‌المللی و ملی، نگاه کشورهای توسعه‌یافته به انتخابات، تفاوت میان بلوغ و رشد از منظر حقوق مدنی و نیاز به توجه جدی به احزاب و نیز وضع موجود در میان مراکز دولتی کشور تصویب این لایحه پیشنهاد نمی‌شود.